

D ů v o d y:

Má-li povolání dědice býti platné, vyžaduje se mimo jiné, aby za projevem zůstavitelovým, obsahujícím tvrzené ustanovení dědice, byla zůstavitelova vůle povolati dědice. V souzeném případě, kde z přednesů stran vyplývá, že by nešlo o vědomý a svobodný projev zůstavitelův, bylo sporné hlavně to, zda se jeho projev stal animo testandi, či pouze animo narrandi. Pro posouzení této otázky jest ovšem důležité to, jak byl zůstavitelův projev chápán svědky posledního pořízení, a měly proto nižší soudy zaujmouti v té příčině stanovisko k výsledkům seznání svědků posledního pořízení a podle celého průvodního řízení pak zjistiti, v jakém úmyslu zůstavitel učinil onen projev, který žalovaný pokládá za platné ústní poslední pořízení Emila T., kdežto žalobci za poslední pořízení neplatné. Poněvadž se tak nestalo pro nesprávné právní nazírání na věc, že skutečnost, jak svědci zůstavitelům projev chápali, nemůže postačiti k tomu, aby projev ten mohl býti považován za testament, nemá dovolací soud dostatečného skutkového zjištění, potřebného pro rozhodnutí, a bylo proto podle § 510 c. ř. s. zrušiti rozsudky obou nižších soudů a věc odkázati před soud procesní, aby o ní dále jednal a znovu rozhodl. Zjistí-li nižší soudy, že se zůstavitelův projev stal animo testandi, nebudou moci z toho, že zůstavitel teprve po svém prohlášení pravil k svědkům: »Vy jste svědci«, dovozovati, že projev jeho nebyl vážný, anebo že nebylo vyhověno formě rogace svědků, neboť nebylo ani tvrzeno, že by zůstavitel v době svého projevu nebyl ve stavu přičetnosti (§ 565 obč. zák. slovo »Besonnenheit«) a že by tedy byl ve stavu vylučujícím vážnost a opravdovost jeho vůle, a co se týká nedostatku dožádání svědků nebo skutečnosti, že se dožádání stalo až po pořizovacím prohlášení, je třeba uvážiti, že požádání svědků nevyžaduje zvláštní formy a že není ani nutno, aby přítomnost svědků a zůstavitele byla důsledkem jeho pozvání (rozh. č. 929, 8204 Sb. n. s.), nýbrž že se vyžaduje jen, aby byli pořizovatel a svědci posledního pořízení proniknuti vůlí a vědomím, a to pořizovatel, že ti, před nimiž pronáší svou poslední vůli, mají býti a jsou svědky poslední vůle (srov. plen, rozh. č. 1538 Sb. n. s.). Bude tudíž spor rozhodnouti jedině na podkladě toho, v jakém úmyslu zůstavitel učinil své prohlášení. Učinil-li je animo testandi, učinil platné ústní pořízení, kdežto učinil-li je animo narrandi, nejde vůbec o poslední pořízení.

Čís. 16361.

Jestliže byla knihovní pohledávka, zajištěná jednak na nemovitosti hlavního dlužníka, jednak na nemovitosti rukojmího a plátce, zcela zapravena z výtěžku za vydraženou nemovitost hlavního dlužníka, a následujícímu hypotekárnímu věřiteli byl proto přiznán náhradní nárok podle § 222, odst. 4, ex. ř. v pořadí zástavního práva váznoucího pro předcházejícího věřitele na nemovitosti patřící rukojmímu a plátci, má rukojmí

a plátce, který zaplatil pohledávku v mezích náhradního nároku, postih proti hlavnímu dlužníku podle § 1358 obč. zák.

(Rozh. ze dne 6. října 1937, Rv I 817/36.)

Nemovitost žalobců, kteří se zaručili jako rukojmí a plátci za dluh žalovaných u Spořitelního a záložního spolku pro S. a okolí, byla spoluzavazena s vydraženou nemovitostí žalovaných a když se právě jmenovaný hypotekární věřitel plně uspokojil z nejvyššího podání, dosaženého za vydraženou nemovitost žalovaných, a následujícím zadnímu hypotekárnímu věřiteli Emanuelu P. byl přiznán pro zbytek neuspokojené pohledávky náhradní nárok podle § 222, odst. 4, ex. ř. na nemovitostech žalobců, zaplatili mu žalobci jeho pohledávku v mezích tohoto náhradního nároku. Domáhají se proto na žalovaných zaplacení 10.000 Kč s přísl. Nižší soudy uznaly podle žaloby, odvolací soud z těchto důvodů: Ze zjištění prvního soudu, která nejsou napadena, především plyne, že žalobci ručili společně a nedílně za dluh žalovaných, ježto, jak vysvítá z dlužního úpisu, přistoupili k závazku žalovaných v celém rozsahu jako rukojmí a plátci. Nejde tedy u nich o pouhé rukojmí podle § 1346 obč. zák., nýbrž jejich závazek byl závazkem spoludlužníků podle § 1357 obč. zák., a věřitel byl proto oprávněn domáhati se přímo na nich zaplacení a uspokojiti se z jejich nemovitostí. Podle názoru odvolacího soudu je zcela vedlejší, bylo-li úmyslem smluvců, že mají žalobci ručiti jen potud, pokud by žalovaní věřiteli nezaplatili nebo pokud by věřitel z jejich nemovitostí nedosáhl plného uspokojení, nýbrž rozhodující jest jen to, že byla nemovitost žalobců zavazena za věřitelovu pohledávku simultánním právem zástavním. To stačí, ježto § 222 ex. ř. nic jiného nežádá a co do povahy vespolečného (simultánního) závazku nijak nerozeznává. Právě uvedená podmínka byla nesporně splněna a ponevadž návrh na určení náhradního nároku byl učiněn včas a při rozvrhovém roce přítomný dlužník (nyní spoluzalovaný) Karel S. nevznesl proti přihlášené pohledávce odpor, neměl exekuční soud důvodu, aby nepřiznal žádaný náhradní nárok jmenovanému zadnímu věřiteli, který vyšel zčásti na prázdno. Rozvrhové usnesení dlužníci manželé S-ovi (nyní žalovaní) nenapadli, za sporu ani netvrdili, že upozornili žalobce na nesprávnost přihlášené pohledávky Emanuela P., a nemohou proto v odvolání s úspěchem uplatňovati, že se žalobci měli proti náhradnímu v odvolání s úspěchem uplatňovati, že se žalobci měli proti náhradnímu nároku brániti rekusem nebo žalobou. Že žalobci částku Emanuelu P. podle § 222 ex. ř. přiznanou zaplatili, jest zjištěno, a sluší proto jen ještě uvažovati o tom, zda mohou na žalovaných požadovati náhradu toho, co zaplatili. K té otázce je přisvědčiti. Žalobci mohou svůj nárok opíratí již o § 1358 obč. zák., neboť jest jasné, že neplatili dobrovolně, nýbrž proto, že musili, ježto davše svoji nemovitost do zástavy za dluh, který žalovaní měli u Spořitelního a záložního spolku v S. a okolí, převzali tím zároveň mlčky ručení podle § 222 ex. ř. pro ten případ, že by uvedený věřitel z exekučně prodané nemovitosti žalovaných žádal uspokojení větším než poměrným dílem, a případ ten skutečně nastal. Oni tedy ručili, ne sice podle smlouvy, ale ze zákona

svou nemovitostí za dluh žalovaných u toho jejich hypotekárního věřitele, který byl nepoměrným uspokojením předcházejícího hypotekárního věřitele Spořitelního a záložního spolku v S. a okolí zkrácen a domohl se náhradního nároku. Zaplacením tohoto nároku vstoupili v jeho práva, takže mohou žádati na žalovaných náhradu toho, co za žalované zaplatili. V každém případě jim však tento nárok přísluší podle § 1042 obč. zák., když Emanuel P. jest věřitelem žalovaných a žalobci to, co mu zaplatili, plnili na základě zákona na dluh žalovaných, který se o zaplacenou částku zmenšil. Ježto konečně, jak již bylo uvedeno, byl náhradní nárok pravoplatně stanoven a žalobci neměli důvodu pochybovati o jeho správnosti, nelze jim nic vytýkati, že na žádost Emanuela P. zaplatili dříve, než byl náhradní nárok vložen na jejich nemovitosti.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalovaní považují rozsudky nižších soudů vyhovující žalobě za právně mylné (§ 503 č. 4 c. ř. s.) proto, že žalobci, třebaž byli ručiteli a plátcí podle § 1357 obč. zák., ručili především jen za předcházejícího hypotekárního věřitele, popírajíce, že by ručitelé trpěli újmu, kdyby se jejich ručení mělo vztahovati i na náhradní nárok, a že solidární ručení žalobců se vztahovalo jen na pohledávku předcházejícího věřitele. Žalovaným nelze však přisvědčiti. Tím, že žalobci přistoupili, a to solidárně, k závazku žalovaných jako rukojmí a plátcí, svolili ke knihovnímu zajištění a to bylo také provedeno, byla jejich nemovitost podle §§ 449 a 451 obč. zák., spoluzavazena za pohledávku předcházejícího věřitele bez zřetele na to, co bylo důvodem smlouvy, kterou bylo zástavní právo zřízeno, a hypotekární věřitel mohl pak podle § 222 ex. ř. požadovati zaplacení z nemovitostí žalovaných podle své vůle buď jen poměrně, anebo zcela. Kdyby byl požadoval z vydražených nemovitostí jen poměrné zaplacení, připadl by pak zbytek nejvyššího podání následujícímu věřiteli, a žalovaní by zůstali nadále věčně zavázanými, kdežto při plném uspokojení předcházejícího věřitele z vydražené nemovitosti, by následující věřitel vyšel na prázdno a tak by on utrpěl újmu. A tomu právě měla zabrániti hypotekární sukcese zavedená § 222, odst. 4, ex. ř. Při ní zadnější věřitel nastupuje ve věcná práva přednějšího věřitele na nevydražených nemovitostech a může, jestliže a pokud jest pohledávka předcházejícího věřitele i jeho pohledávka správná, žádati v mezích náhradního uspokojení z nevydražené nemovitosti, a když její vlastník pohledávku v mezích náhradního nároku uspokojí, má proti hlavnímu dlužníku postih, ovšem ne podle § 1042 obč. zák., nýbrž podle § 1358 obč. zák.

Čís. 16362.

Podmínkou zápůrčí žaloby (§ 523 obč. zák.) proti obci jest, že si obec osobuje služebnost, to jest právo na cizí věci z důvodu soukromoprávního.